

* NATURRESERVAT

VÄLKOMMEN TILL SKARSÅSFJÄLLEN

Kungörn
Aquila chrysaetos

Här invid gränsen till Norge, mitt mellan Fulufjället och Sälenfjällen, reser sig fyra små fjäll som tillsammans bildar Skarsåsfjällens naturreservat. Faxfjället, Skarsåsfjället, Mellanfjället och Näs fjället är alla mjukt rundade lågfjäll där Näs fjället är högst med sina 904 meter. Här råder stillhet och ro i en skog som fått stå orörd under lång tid.

TAIGA

Vi befinner oss mitt i taigan, det enorma barrskogsbälte som omger hela norra halvklotet i höjd med polcirkeln. Av taigans två dominerande trädslag, gran och tall, är det tallen som sätter sin prägel på stora delar av naturreservatet. Det beror på den magra berggrunden – dalasandstenen – och de näringsfattiga, sandiga jordarna. Men moss- och blåbärsrik granskog tar över i dalgångar och fuktiga partier. I Stordalsbäckens ravin växer exempelvis reslig och lavbehängd granskog där källor sipprar fram omgivna av gröna mossmattor.

URSKOG

Urskog, det vill säga skog som aldrig utsatts för skogsbruk, är mycket ovanligt. Bara en dryg procent av Sveriges skogar klassas som urskog. En del av denna spillra av gammelskog växer här i reservatet: i kalvfjällens närhet, i ett område öster om Mellanfjället och på Skarsåsfjällets sydsluttningar. Här finns inga spår av avverkning;

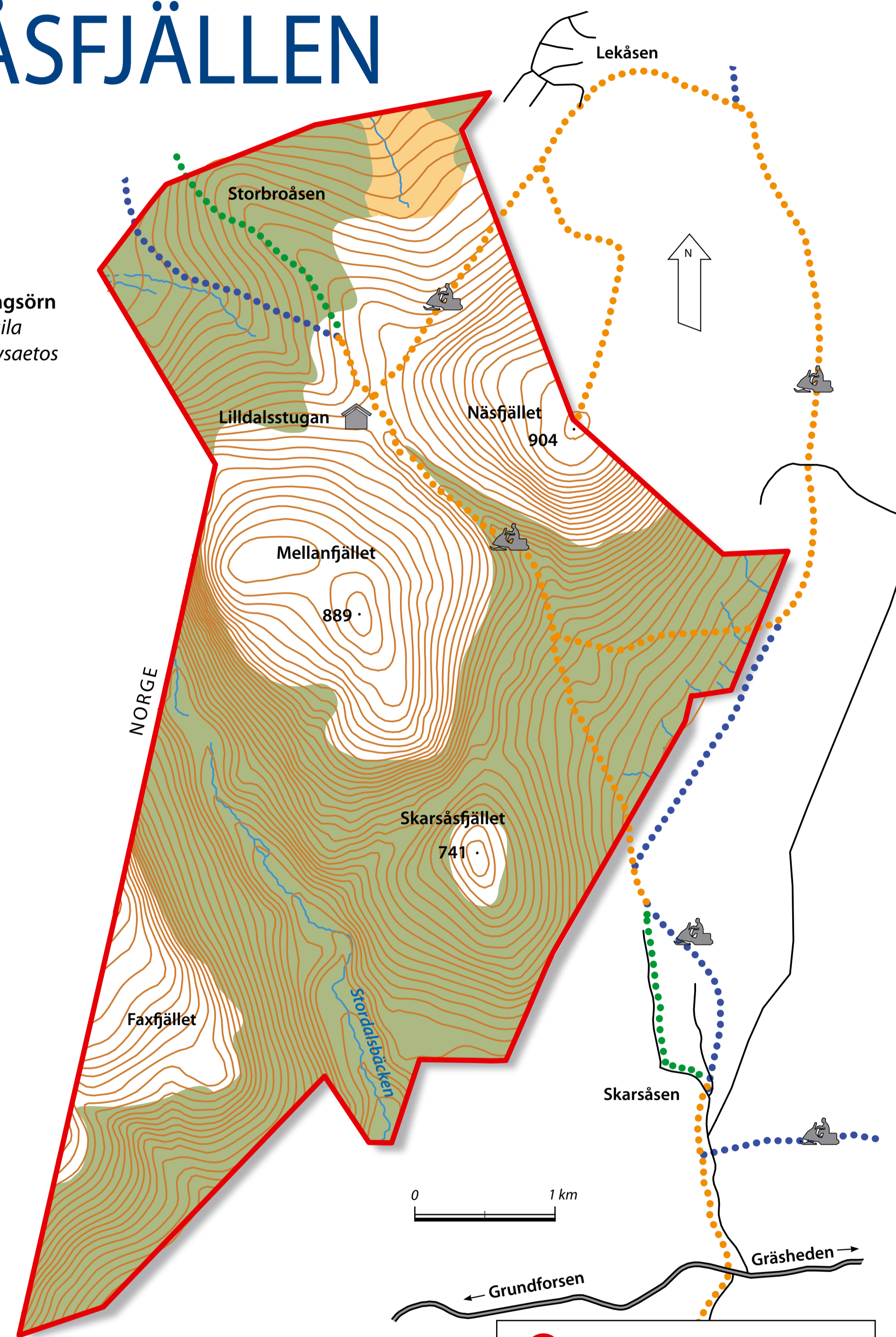
skogen är helt formad av naturens krafter. Till stora delar har skogen vuxit upp efter upprepade skogsbränder. Här finns därför inte så många riktigt gamla träd, men här och var växer tallar som är upp mot 300 år gamla.

EN TROMB DRAR FRAM

Brand, men också extrema väderfenomen, har format skogen i området. I sänkan mellan Skarsåsfjället och Mellanfjället drog en tromb fram år 1973 som fällde all skog i sin väg. En enorm oreda av omkullfallna träd bildades i en 50 meter bred och 1 km lång gata. Idag är området ett eldorado för vedlevande skalbaggar och hackspettar, men också för svampar, lavar och mossor.

SPÅR FRÅN ISTIDEN

Naturreservatet har också höga geologiska värden, tack vare tydliga spår från istiden. Här finns bland annat vackert utformade slukrännor. De är lättast att se på Mellanfjällets sydvästsluttning.

- Tavplats/The boards location
- Reservatsgräns/Boundary of the reserve
- Markerad sommar- och vinterled/
Marked summer and winter trail
- Markerad sommarled
Marked summer trail
- Markerad vinterled
Marked winter trail
- Skoterled
Snowmobile trail
- Rastskydd, raststuga
Rest shelter, rest cottage

Slukrännor bildades under istidens slutskede av framstörtande smältvatten mellan isen och fjällsidan. Genom att studera slukrännor kan forskare förstå den smältande isens läge vid olika tidpunkter.

WELCOME TO SKARSÅSFJÄLLEN

Close to the Norwegian border and nestled between the mountains Fulufjället and Sälenfjällen are four low elevations which together constitute Skarsåsfjällen Nature Reserve. Faxfjället, Skarsåsfjället, Mellanfjället and Näs fjället are softly rounded formations of which Näs fjället is the highest at 904 m above sea level. Here you find the peace and tranquility of a forest that has been untouched for ages.

Large parts of the reserve are characterised by pine forest. This is due to the nutrient-poor bedrock – Dala sandstone – and sandy soil. However, spruce forest, rich in mosses and bilberries, is found in valleys and humid areas. In the Stordalsbäckens ravine, for example, you find forest of tall lichen-clad spruce with trickling springs surrounded by green carpets of moss.

Only around one percent of forests in Sweden are classed as old-growth forest, i.e. forest that has never been subject to forestry. In the reserve, patches of such remnant forest grow close to the bare mountain region, in an area to the east of Mellanfjället and on the southern slopes of Skarsåsfjället. Here, there are no traces of felling, and the forest has been formed by the forces of nature. Large parts of the forest have grown up after repeated forest fires. There are few very old trees, although here and there, you find pines that are almost 300 years old.

In addition to fire, extreme weather phenomena have shaped the forest here. In 1973, a tornado tore through the valley between Skarsåsfjället and Mellanfjället, felling all the forest on its path. An enormous jumble of uprooted trees formed a lane 50 m wide and 1 km long. Today, this area is a haven for wood-living beetles, woodpeckers, fungi, lichens and mosses.

With its clear traces from the Ice Age, the reserve has a rich

geological heritage. Beautifully formed glacial meltwater channels run below the south-western slope of Mellanfjället. The channels were formed by water rushing between the ice sheet and the mountain side during the later stages of the Ice Age. By studying the meltwater channels, scientists are able to understand the position of the ice at different times.

§ WITHIN THE RESERVE, IT IS FORBIDDEN TO:

- climb in nesting trees or deliberately remain closer than 100 metres to birds of prey nests, lair or burrows,
- cause damage to the ground or natural geological objects,
- damage living or dead, standing or fallen, trees or shrubs, pick or dig up herbs (flowers), mosses, wood-living fungi or lichens,
- drive motorised vehicles off road, with the exception of off-road vehicles which are permitted on snow-covered ground on designated trails (snowmobile trails). Special regulations apply to the county mountain rescue patrols and in connection with police, customs and rescue activities,
- light fires other than in designated places,
- introduce plants or animals that are not native to this particular area,
- cycle off-road.

Without permission from the County Administrative Board it is forbidden to:

- carry out military activities,
- carry out commercial activities.

§ I RESERVATET FÅR DU INTE:

- klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter,
- skada mark eller geologiska naturföremål,
- skada växande eller döda - stående eller ikullfallna - träd och buskar, plocka eller gräva upp örter (blommor), mossor, vedsvampar och lavar,
- köra i terräng med motordrivna fordon, med undantag av terrängmotorfordon som får framföras på snötäckt mark på därtill avsedda leder (skoterleder). För länets fjällräddningspatruller samt i samband med polis- tull- och räddningsverksamhet gäller särskilda regler,
- göra upp eld annat än på anvisad plats,
- plantera in för trakten främmande växt- eller djurart,
- cykla i terrängen.

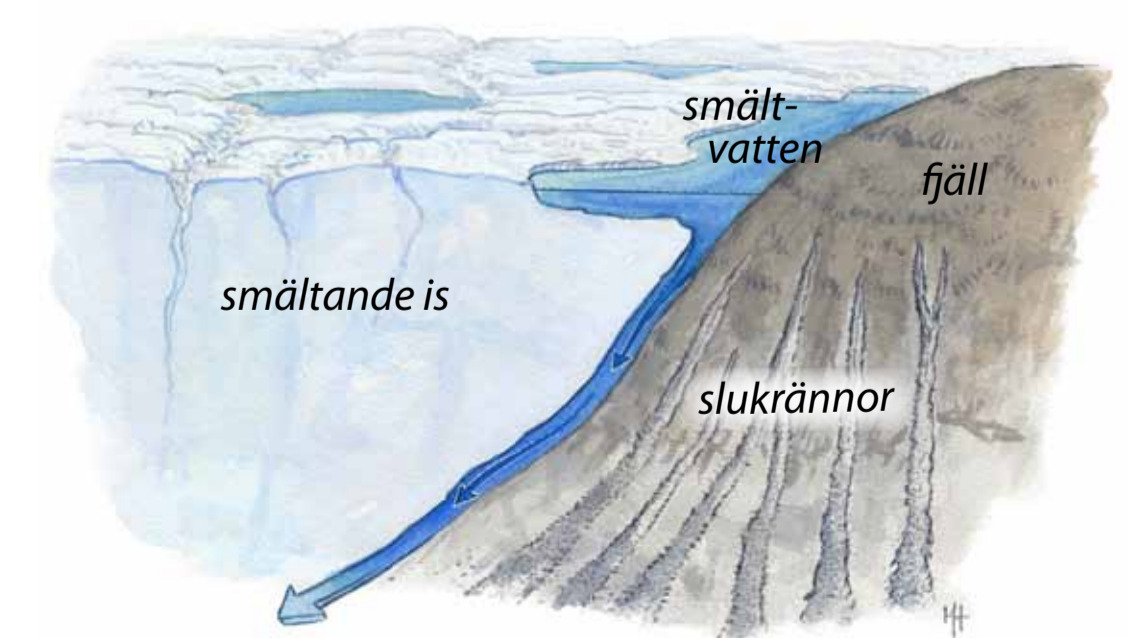
Utän länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

- bedriva militär övningsverksamhet,
- bedriva kommersiell verksamhet.

Illustrationer: Martin Holmer. Text, karta och layout: Naturcentrum AB.

Kråkbär
Empetrum nigrum

Slukrännor bildades under slutskedet av senaste istiden då smältvatten störtade fram mellan fjällsidan och isen.